

LIETUVOS NEGALIOS ORGANIZACIJŲ FORUMAS
Kodas 125703071 | Žemaitės g. 21 (V a.), LT-03118 Vilnius
Tel.: +370 5 26 91309 | El. p.: info@lnf.lt
Puslapis internete: www.lnf.lt

LIETUVOS NEGALIOS ORGANIZACIJŲ FORUMO STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS 2022 METAMS

2001-iaisiais įkurta, siekiant derinti skirtingų negalios grupių interesus ir vieningai keisti žmonių, turinčių negalią, padėtį Lietuvoje, per du dešimtmečius asociacija nuėjo ilgą ieškojimų, bandymų, suklupimų ir laimėjimų kelią. Lietuvos negalios organizacijų forumas (toliau – LNF) užima reikšmingą vietą šalies judėjimo už žmonių su negalia teises istorijoje. LNF gyvavimo laikotarpis ir vykdomos veiklos sutampa su bendruomenei svarbių teisės aktų priėmimu, tarptautinių direktyvų atneštais įpareigojimais ir jų stebėseną, laimėtomis bylomis, palankiai išspręstais skundais, bandymais įgyvendinti esmines reformas, pozityviais visuomenės nuomonės ir požiūrio į negalią pokyčiais.

Lietuvos negalios organizacijų forumas yra vienas pagrindinių valstybės institucijų partnerių ir ekspertų negalios politikos klausimais.

LNF savo 2022 m. strategines veiklas planuoja, atsižvelgiant į Aštuonioliktosios LR Vyriausybės programos (toliau Programa), LR Seimo rengiamos teisėkūros iniciatyvų, kitus einamuosius socialinės negalios politikos, žmogaus teisių politikos klausimus. LR Vyriausybės Programoje (2020-2023) daug dėmesio skiriama socialiniams, švietimo ir sveikatos politikos iššūkiams, suplanuotos įgyvendinti svarbios reformos (socialinių paslaugų, užimtumo, neįgalumo ir darbingumo nustatymo ir kt.) tiesiogiai susijusios su negalią turinčių asmenų teisių užtikrinimu, gyvenimo kokybe ir gerove, siekiant jų gyvenimo standartus priartinti prie Europos Sąjungos valstybių vidurkio lygio. Svarbus Vyriausybės programinių nuostatų suderinamumas su strateginiuose valstybės dokumentuose (pav. Nacionalinėje pažangos programoje) įvardintais siekiamais tikslais bei numatytais rodikliais, kuriuos skatiname nuosekliai užtikrinti, siekiant asmenų su negalia įtraukties bei gyvenimo kokybės gerinimo, vadovaujantis JT Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatomis ir siekiant Darnaus vystymosi tikslų.

LNF kaip didžiausias negalios organizacijų skėtis dalyvauja visuose negalios politikos formavimo, įgyvendinimo, stebėsenos etapuose.

LIETUVOS NEGALIOS ORGANIZACIJŲ FORUMAS
Kodas 125703071 | Žemaitės g. 21 (V a.), LT-03118 Vilnius
Tel.: +370 5 26 91309 | El. p.: info@lnf.lt
Puslapis internete: www.lnf.lt

Prioritetinės LNF veiklos sritys 2022 m.

1. Dalyvavimas politikos ir teisėkūros formavime/renge, siekiant kad visos nuostatos būtų suderintos su JT Neįgaliųjų teisių konvencija
 1. Nacionaliniu mastu
 2. Europiniu ar tarptautiniu mastu
2. LNF Narių žinių ir gebėjimų stiprinimas
3. Informacijos apie negalią sklaidą - visuomenės požiūrio keitimas
4. Negalios judėjimo atstovavimas – nacionaliniu, ES ir tarptautiniu mastu

1. Dalyvavimas politikos ir teisėkūros formavime/renge, siekiant, kad visos nuostatos būtų suderintos su JT Neįgaliųjų teisių konvencija.

- **Bendrieji klausimai**, susiję ir įtakoiantys daugumą žmonių su negalia
 - **Prieinamumas. Infrastruktūros/aplinkos prieinamumo didinimas.** Teisės aktuose reglamentuoti esamų statinių prieinamumą ir lengvai pašalinamų kliūčių panaikinimą (terminus, naštos proporcingumą ir kt. aspektus). Nustatyti tinkamus kontrolės, atsakomybės ir sankcijų skyrimo mechanizmus visose statybos stadijose, taip pat nustatyti

paskesnio (a posteriori) statinių naudojimo priežiūros subjektus, atsakomybę, skundų nagrinėjimo procesus. Statinių prieinamumo srityje įtvirtinti viešojo intereso gynimo institutą.

- **Informacijos prieinamumo didinimas.** Informacijos prieinamumas aktualus labai plačiai visuomenės daliai, tačiau jis ypač svarbus regos, klausos ir intelekto negalia turintiems žmonėms. Šioms grupėms reikalingi alternatyvūs informacijos pateikimo būdai. Būtina įgyvendinti ES Viešojo sektoriaus interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo direktyvos reikalavimus, plėsti teisės aktuose įtvirtintus reikalavimus dėl viešojo sektoriaus interneto svetainių bei elektroninių ir mobiliųjų paslaugų (pavyzdžiui, prieiga prie elektroninių paslaugų naudojantis mobiliuoju parašu, smart-ID ir kt.) prieinamumą, įskaitant ir lengvai skaitomos kalbos forma. Tokią kalbą naudotų iki 70 proc. populiacijos. Plėsti televizijos (ne tik Lietuvos nacionalinio transliuotojo, bet ir komercinių televizijų) programų pritaikymą įvairios negalios poreikiams (klausos-lietuviški subtitrai/SKN - subtitrai pritaikyti klausos negalia turintiems asmenims, lietuvių gestų kalbos vertimas, regos (audiovizualinis įgarsinimas, vizualų ir lengvai suprantamo teksto naudojimas intelekto ar kognityvinės raidos sutrikimų turintiems asmenims). Tinkamai perkelti bei įgyvendinti Europos Prieinamumo aktą, siekiant kad prekės, produktai ir paslaugos būtų pasiekiamos ir draugiškos visiems asmenims su negalia.
- **Negalios/darbingumo vertinimas.** Žmonės su negalia susiduria su negalios vertinimo ir atitinkamos pagalbos gavimo problemomis. Iki šiol negalios vertinimas yra orientuotas daugiausia tik į medicininį ar funkcinį negalios metodą, neatsižvelgiant į aplinkoje ar socialiniame kontekste pasitaikančias kliūtis. Atsižvelgiant į JT Konvencijos ir Bendrųjų omentarų reikalavimus būtina patvirtinti holistinį negalios vertinimo metodą, pagal kurį būtų atsižvelgiama į sutrikimų ir funkcinį aspektų derinį, papildomai skiriant dėmesio asmens paramos reikalavimams ir socialinėms kliūtims; suteikti žmonėms su negalia galimybę būti jų vertinimo proceso dalimi.
- **Užimtumas – darbo rinka. Žmonių su negalia užimtumo galimybių atviroje darbo rinkoje didinimas.** Iki šiol Lietuvoje žmonių su negalia įdarbinimas buvo paremtas darbo užmokesčio subsidijavimo priemone, kuri yra labai brangi, užtikrina tik menkos dalies šios grupės narių įdarbinimą ir nukreipta į darbdavio rėmimą, o ne darbuotojo su negaliakvalifikacijos kėlimą ir darbinių įgūdžių stiprinimą. Dabartinė įdarbinimo sistemą neužtikrina ribotą darbingumą turintiems asmenims pakankamo pagalbos paslaugų spektro ieškant darbo ir/ar išsilaikant darbo vietoje. Siekiant užtikrinti didžiausią marginalizaciją darbo rinkoje patiriantiems asmenims - ilgalaikiams bedarbiams žmonėms su psichosocialine bei intelekto negalia - siūloma parengti atskirą apsaugoto užimtumo programą.
- **Tinkamas sąlygų pritaikymas (nediskriminacija)** (reikalavimas, kuris turi būti užtikrinamas įgyvendinant Lygių galimybių ir nediskriminavimo principą. Horizontalus, kadangi turi būti taikomas tiek užimtumo, sveikatos, švietimo, prieinamumo srityse)
- **Negalios organizacijų finansavimas** (Turi būti strategiškai planuojamas ir adekvatus finansavimo žmonių su negalia socialinės integracijos priemonėms užtikrinimas, įskaitant nuosekliai didėjančią finansavimą negalios organizacijų veiklai žmonių su negalia interesų atstovavimui, teikiant paslaugas ir dalyvaujant sprendimų priėmime.). Remiantis 2018 m. priimtu JT Neįgaliųjų teisių komiteto Bendruoju komentaru Nr. 7 (General comment No. 7 (2018) on the participation of persons with disabilities, including children with disabilities, through their representative organizations, in the implementation and monitoring of the

Convention), valstybės turi užtikrinti negalios NVO tiesioginį finansavimą, suteikiant tikslinius finansus advokacijai ir teisių gynimui, NVO autonomiją, įskaitant institucinį finansavimą.

- Įtraukus švietimas (**Įtraukaus kokybiško ugdymo užtikrinimas** vaikams su įvairiais poreikiais ir negalia, skiriant adekvatų finansavimą sisteminei reformai. Lietuvoje būtina įgyvendinti švietimo sistemos reformą, siekiant praktikoje užtikrinti Švietimo įstatymo nuostatas dėl įtraukties švietime. Kokybiškas, įtraukus ir prieinamas mokslas visiems vaikams su negalia mažintų išsilavinimo atotrūkį, užtikrintų pasirengimą profesinių kompetencijų siekimui bei savarankiškam gyvenimui. Kad vaikai su negalia turėtų vienodas galimybes visuomenėje, ankstyvojo (ikimokyklinio), mokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos turi būti prieinamos visiems. Būtina investuoti į tokių paslaugų tinklo kūrimą, įstaigų tinkamą aprūpinimą infrastruktūros (įskaitant pavėžėjimo paslaugos prieinumą), priemonių bei kvalifikuoto personalo išteklius. Būtina užtikrinti specialiųjų mokyklų turimos metodinės bazės, priemonių, specialistų ir jų kompetencijų panaudojimą bendrojo lavinimo ugdymo įstaigų konsultavimui dėl ugdymo ir aplinkos pritaikymo skirtingas negalias turintiems asmenims).
- Teisės aktų įgyvendinimo stebėseną (nuolatos vykdoma “whatchdog” funkcija, kuomet negalios NVO ne tik dalyvauja politikos, teisėkūros rengime, tačiau ir konkrečių įstatyminių nuostatų įgyvendinimo stebėsenoje, siekiant kad priimtos nuostatos veiktų praktikoje)

Papildomai:

- Duomenys ir statistika. Siekiant atliepti negalią turinčių asmenų poreikius, strategiškai planuoti paslaugas ir tikslines priemones būtina rinkti duomenis apie asmenis su negalia (pagal amžių, negalios pobūdį, negalios sunkumą, kt.)
- Deinstitutionalizacija. **Socialinių paslaugų sistemos reforma.** Siekiant įtraukios ir darnios visuomenės raidos, būtina užtikrinti įgalinančias, kokybiškas, prieinamas, į asmenų individualius poreikius orientuotas socialinės pagalbos paslaugas. Integralios asmens poreikių vertinimo ir juos atliepiančios pagalbos teikimo sistemos veikimas turi užtikrinti pagalbos asmeniui su negalia ir priežiūrą asmeniui su negalia teikiančiai šeimai teikimą pagal individualius poreikius, gyvenamąją ir darbo aplinką, įskaitant atostogų nuo slaugos/priežiūros šeimai užtikrinimą. Pagalbos paslaugų teikimas turi būti planingas, periodiškai peržiūrimas, užtikrinama informacijos apie asmenis su negalia dalijimasi tarp skirtingų institucijų. Būtina plėsti paslaugų teikėjų ratą, nustatyti bazinių paslaugų minimumą ir maksimumą, parengiant paslaugų finansavimo krepšelį atsižvelgiant į negalios pobūdį ir laipsnį.
- Socialinė apsauga. **Skurdo, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės mažinimas** asmenų su negalia atžvilgiu. 2019 m. Lietuvoje Asmenų su negalia skurdo rizikos lygis buvo 31,3 proc., kuris yra 10,7 proc. punkto didesnis už bendrą skurdo rizikos lygį. Socialinės paramos išmokų sistema užprogramuoja skurdui valstybės socialinio draudimo stažo neturinčius asmenis, kadangi jų gaunamų šalpos pensijų bazė nesiekia minimalių vartojimo poreikių dydžio. Mokamų visų šalpos išmokų dydis turėtų būti lyginamas su minimalių vartojimo poreikių dydžiu, neišskiriant išmokų gavėjų grupių. Kita sisteminė yda - asmens socialinės apsaugos priemonės ir išmokos yra neatskirtos nuo negalios tikslinių pensijų bei išmokų, kurios vertinamos kaip asmens gaunamos pajamos, nevertinant bei visiškai neatsižvelgiant į asmens būtinašias išlaidas.

2. LNF Narių žinių ir gebėjimų stiprinimas

Gebėjimų stiprinimo būdai ir formos: susitikimai/diskusijos, seminarai, mokymai nuotoliniu būdu ar/ir gyvai.

- **Žinių apie JT Neįgaliųjų teisių konvenciją ir jos atskirus aspektus sklaida.**
Norint, kad negalios NVO ir patys negalia turintys žmonės gintų savo teises, jie turi jas išmanyti. Tačiau tyrimai rodo, kad vis dar daugiau nei pusė žmonių su negalia nežino esminio jų teises ginančio dokumento – JT Neįgaliųjų teisių konvencijos. Negalią turinčių žmonių supažindinimas su jų teisėmis yra viena esminių LNF misijų. Tikslinių mokymų, renginių, diskusijų format LNF nariams ir jų nariams regionuose organizavimas.
- **Tarptautinių ir nacionalinių teisinių nuostatų panaudojimas advokacijai**
(mokymai apie strateginę bylinėjimąsi, tarptautinės jurisprudencijos panaudojimą nacionaliniu mastu dalyvaujant politikos formavime, teisiniame atstovavime)
- **Kitų šalių teisinės bazės lyginamoji analizė konkrečioje tematinėje srityje**
- **Vidinės komunikacijos su LNF nariais didinimas ir gerinimas.**

Planuojamos vidinės komunikacijos su LNF nariais veiklos 2022 metais:

- **Strateginė sesija su visais LNF nariais** (advokacijos/komunikacijos mokymai, dalinimasis patirtimi tarp LNF narių)
- **Teminės darbo grupės įtraukiant suinteresuotus LNF narių atstovus** (Tarybos sprendimu suformuojamos nuolatinės darbo grupės teminiams klausimams/LNF pozicijoms parengti. Vėliau šios pozicijos aptariamos/tvirtinamos visų LNF narių).
- **Vidinės komunikacijos/informacijos sklaida, mainai.** Būtina rasti geriausią formatą, kaip LNF dalinasi informacija su nariais apie Europinius, nacionalinius negalios klausimus, naujas teisėkūros iniciatyvas. Taip pat, kaip LNF nariai informuoja apie savo vykdomas advokacines veiklas, pozicijas.

3. Informacijos apie negalią sklaida - visuomenės požiūrio keitimas.

- **Keisti visuomenės požiūrį apie negalią.** Kol egzistuoja supratimas, kad negalią turintys žmonės turi būti atskirti, kad juos reikia globoti, o ne įgalinti gyventi savarankiškai, tol bus sunku sutelkti palaikymą svarbioms reformoms, pavyzdžiui, įtraukaus švietimo, deinstitutionalizacijos ar užimtumo atviroje darbo rinkoje. LNF analizuoja žmonių, turinčių negalią, teisių pokyčius, atlieka tyrimus, konsultuoja, nuolat duoda interviu žiniasklaidoje ir rengia informacines kampanijas.

4. Negalios judėjimo atstovavimas – nacionaliniu, ES ir tarptautiniu mastu

- **Per LNF negalios bendruomenės Lietuvoje atstovavimas nacionaliniuose, europiniuose, tarptautiniuose susitikimuose, renginiuose.** LNF yra Europos negalios forumo narys (LNF Prezidentė yra EDF Tarybos narė), Europos savarankiško gyvenimo tinklas (ENIL) narys. LNF Prezidentė Dovilė Juodkaitė yra deleguota ir išrinkta Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (ES) nare nuo Lietuvos. LNF siekia aktyviai dalyvauti negalios politikoje ne tik Lietuvoje, bet ir tarptautiniu mastu. LNF delegacija dalyvauja kas antrus metus organizuojamose eitynėse Freedom Drive Briuselyje. Europos Komisijos organizuojamuose metiniuose renginiuose dėl JT Neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo (Darbinis Forumas), Europos Parlamento organizuojamame Negalios Parlamente. Priklausomai nuo COVID-19 pandemijos situacijos 2022 m. bus dalyvaujama minėtuose renginiuose.

LIETUVOS NEGALIOS ORGANIZACIJŲ FORUMAS
Kodas 125703071 | Žemaitės g. 21 (V a.), LT-03118 Vilnius
Tel.: +370 5 26 91309 | El. p.: info@lnf.lt
Puslapis internete: www.lnf.lt

Pagrindiniai 2022 m. LNF veiklos rodikliai/renginiai:

- Ne mažiau kaip 4 Tarybos posėdžiai
- Teminių darbo grupių sudarymas
- Baigiamoji konferencija VRM institucinių gebėjimų stiprinimo projekte (kovo mėn.)
- Leidinys – LNF atliktų teminių analizių dėl Konvencijos nuostatų įgyvendinimo pristatymas
- Savarankiško gyvenimo diena (gegužės mėn.)
- Visuotinis narių susirinkimas – strateginė sesija
- 2 metiniai renginiai, kur LNF dalyvauja kaip ko-organizatorius: Nacionaliniai lygybės ir įvairovės apdovanojimai ir Nacionalinis žmogaus teisių forumas
- Priklausomai nuo projektų finansavimo juose suplanuotos veiklos

LNF Taryboje sprendini klausimai:

- Dėl teminių darbo grupių sudarymo/pozicijų rengimo
- Dėl LNF Tarybos narių funkcijų/atsakomybių
- Dėl narystės plėtros, bendradarbiavimo su kitomis regionuose veikiančiomis negalios organizacijomis, siekiant atliepti negalios bendruomenės atstovavimo lūkesčius

Strateginis LNF veiklos 2022 m. buvo aptartas su nariais bei parengtas strateginės sesijos, Europos negalios forumo mokymų apie efektyvią advokaciją ir komunikaciją LNF nariams rezultate.

Lietuvos negalios organizacijų forumo

Prezidentė Dovilė Juodkaitė

LIETUVOS NEGALIOS ORGANIZACIJŲ FORUMAS

Kodas 125703071 | Žemaitės g. 21 (V a.), LT-03118 Vilnius

Tel.: +370 5 26 91309 | El. p.: info@lnf.lt

Puslapis internete: www.lnf.lt